

Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund i samverkan

Författare:

Lärarnas historia

Inför 1993 års avtalsrörelse inledde de två lärarorganisationerna Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund ett samarbete. De stora kommunala arbetsgivarorganisationerna gjorde ett utspel där de deklarerade att läget i Sverige nu var sådant att avtalen borde ligga på oförändrade nivåer och att de offentliganställdas avtal med s.k. automatiskt verkande inslag inte var förenliga med modern lönebildning. Arbetsgivarna hade gjort klart att man ville ta bort all central reglering av löner och arbetstid med motiveringen att de hindrade skolutvecklingen.

Mot bakgrund av krisläget hösten 1992 då räntenivåerna nådde upp till 500 % och krisuppgörelser över partigränserna gjorts i riksdagen erbjöd de båda förbunden en prolongering av gällande avtal för att förekomma de drastiska förändringar som arbetsgivarna propagerat för under hela 1992. I gengäld erbjöd de båda organisationerna att inleda ett partsarbete under 1993 där man kunde utreda vilka hinder för skolutveckling som de gällande avtalen innehöll.

Kommunförbunden stod dock fast vid sina uppfattningar och erbjöd lärarna samma förändringar som de redan genomfört på de övriga kommunala avtalsområden – avskaffande av centrala regler och införande av ett lokalt och individuellt lönesystem.

Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund beslöt inleda förhandlingssamverkan och ett avtal om samverkan tecknades 1996 mellan de båda lärarorganisationerna och Lärarnas Samverkansråd bildades. Avtalet innebar att de båda presidierna lade likalydande förslag till sina förbundsstyrelser under de pågående förhandlingarna. De båda organisationerna formulerade gemensamma lönepolitiska riktlinjer och var nu en egen part i förhållande till Kommun- och landstingsförbunden. Avtalet innebar att samverkan skulle ske både centralt och lokalt och innefatta både förhandlingsfrågor, utbildningspolitiska frågor och pensions- och försäkringsfrågor. I avtalet mellan lärarorganisationerna var man också överens om att inte rekrytera varandras medlemmar. Ett avtal om konfliktsamverkan hade tecknats redan 1993.

Efter att avtalsförhandlingarna vid ett flertal tillfällen under 1993 var nära att stranda slöts samma år avtal mellan Lärarnas Samverkansråd och Kommun- och landstingsförbunden fram till 1995. De centrala löne- och arbetstidssystemen var därmed kvar i avtalen och förbunden hade skaffat sig andrum och kunde under avtalsperioden inleda ett partsarbete. För gymnasielärarna infördes ett nytt arbetstidssystem med undervisningstid/år, härigenom fick lärarna på gymnasieskolan ett något högre utfall än övriga grupper. Avtalet var ett branschavtal för lärarområdet – visserligen på mycket låga nivåer (som för övriga organisationer) men där parterna var överens om att ta ett gemensamt ansvar för skolutvecklingen. Avtalet kom att bli utgångspunkten för de två 5-åriga skolutvecklingsavtal som träffades från 1995 till 2005. Nya förutsättningar för

Samverkan mellan de båda förbunden hade skapats genom att KTK och TCO-S upplöstes och förhandlingsrätten överförts till förbunden. Samverkan mellan LR och Lärarförbundet var också en bidragande orsak till att SACO-K upplöstes 1994.

Inför 1995 års avtalsrörelse på det kommunala området erbjöd de båda lärarorganisationerna Kommun- och landstingsförbunden ett femårigt skolutvecklingsavtal med möjlighet att diskutera nya löne- och arbetstidssystem mot att lärarna skulle få 10 procent mer än övriga kommunalt anställda. Förhandlingarna drog dock ut på tiden och först i februari 1996 kunde det femåriga skolutvecklingsavtalet antas efter medlemsomröstningar av de båda förbundens beslutande organ.

Samverkansavtalet mellan Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund innebar att förbunden i praktiken uppträdde som en part inför arbetsgivarna – till en början med de stora arbetsgivarorganisationerna på det offentliga området, men efterhand också på det privata. Information i förhandlingsfrågor stämades av mellan förbunden och ett gemensamt kommentarmaterial till Avtal 2000 togs fram liksom ett stort antal gemensamma material i olika utbildningspolitiska och personalpolitiska frågor i anslutning till det lokala och centrala skolutvecklingsarbetet. (Se tidslinjen här.)

Ett omfattande partsarbete med utgångspunkt i skriften ”En satsning till 2000” inleddes och förbunden tog initiativ till centrala partsgemensamma utvecklingsprojekt där även Kommunförbundet och Utbildningsdepartementet var med som finansörer och deltog i projektledning. Projekten hade till syfte att uppmuntra lokalt skolutvecklingsarbete och gick under namnen Albatross, Den gyllene länken och Attraktiv Skola.

Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund uppvaktade 1997 regeringen med krav på stärkt lärarinflytande, bättre styrinstrument och tydligare kompetenskrav för lärare och skolledare. I en skrivelse betonades också att detaljreglering inskränker den professionella friheten.

Ett samarbete i medlems- och avtalsförsäkringsfrågor och pensionsfonder inleddes mellan förbunden och resulterade i de gemensamt ägda bolagen Lärarförsäkringar och Lärarfonder. 1998 tecknade Samverkansrådet avtal med förbundet Skolledarna som därmed överlät åt Samverkansrådet att företräda deras organisation i centrala förhandlingar.

Ett gemensamt arbete för att stärka professionen ledde bland annat till gemensamma yrkesetiska principer för lärare och kontakter med politiska partier togs för att få en legitimation av lärare till stånd. Förbunden antog en gemensam policy inför regeringens arbete med en ny skollagstiftning 1998.

I riksdagen fördes diskussion mellan partierna att införa betyg från årskurs 1. Lärarförbundet och Lärarnas riksförbund enades om att föra fram sin gemensamma uppfattning att betyg borde ges enligt centrala kriterier först fr.o.m. vårterminen i åk 7.

Inför riksdagsbehandlingen av den nya läroplanen Lpo94 samverkade förbunden och framförde gemensamma synpunkter i skrivelser och uppvaktade gemensamt riksdagens utbildningsutskott.

*Artikeln har skrivits för webbplatsen Lärarnas historia och publicerades i mars 2010.
För källreferens ange: Författare, Artikelstitel, www.lararnashistoria.se, 2010.*